's Graavenhaage

ZEGEVIERENDE;

OP DEN

Dag der Krooning van Haare MAJESTEYTEN,

WILLEM

EN

MARIE:

Koning en Koningin van Engeland, Schotland, Vranckrijck en Yrland, &c.

Uitgeſprooken in de Groote Kerk binnen 's Graavenhaage, den 21ſten van Graſmaand des Jaars 1689.

In 's Gravenhage by MEYNDERT UYTWERF, Bockverkooper in het Halſtraatje.

's Graavenhaage

ZEGEVIERENDE,

OP DEN

Dag der Krooning van Haare

MAJESTEYTEN,

WILLEM

EN

MARIE:

Koning en Koningin van Engeland,
Schotland, Frankrijk en Ierland, &c.

Uitgesprooken in de Groote Kerk binnen 's Graavenhaage, den 21sten van Grasmaand des Jaars 1689.

In 's Gravenhage by HENDRIK [illegible], Boekverkooper in het Hof.

JE MAINTIENDRAY
'S GRAVENHAGE
ZEGEVIERENDE.
Romeyn de Hooghe f. 1689.

OP DEN

TITELPRENT.

HOe vrolijk zwieren Pluim en Oogen van de *Maagd*,
Welke op haar Leeuw geruſt, der Staaten Pijlen draagd!
Nu Koning *Willem*, haar, met Kroonen overlaaden,
Den wêerglans mêedeeld van den luiſter zijn'er daaden.
Zy treed geweld en praal door Lodewijk geboud
En pronkende op haar ſchoot met Steevekroonegoud,
Wacht Zy al zittende af de dreygende Oorlogs vlaagen.
Haar Speelnood *'s Graavenhaag*, gewoon den roem te ſchraagen
Van Naſſaus Keizerhof, ſteekt Brandaltaaren aan:
Haar dankbaar Stedebeeld wil hier geen grond beſlaan;
Maar vliegende, uit Haar Naam, den Vorſten van Oranje
Met de Eernaam groeten van *Herſtellers in Brittanje.*
Terwijl men Beeld en Staf der Majeſteiten ziet;
De Godsdienſt, Vryheid, Recht en Wijsheid ruſt geniet;
Slaan Slagbal, Buſch, Geſchut, Pijl, Pek en Fakkelvuuren,
Met ſchrik of liefde in 't hert van Nêerlands Naargebuuren.

AAN

AAN DE

Eedele Achtbaare Heeren,

DE HEEREN,

M^R. JOAN ROSA, Bailliu-Stedehouder.

JOAN BIEMONT,

M^R. PAULUS ASSENDELFT,

Regeerende Burgemeesteren

Van 's GRAAVENHAAGE.

EEDELE ACHTBAARE HEEREN,

Naardien het den minderen geoorloft is, goede voorbeelden van hunne meerdere,

dere, in het kleen, te volgen : heb ik, daar U Ed: Achtb: hunne blijdſchap en vergenoeging op den dag der Krooning van Haare Majeſteiten van Engeland, door plechtelijke zege-en vreugdetekenen, aan al de waereld doen blijken; ook mijn blijdſchap deswegen, in de volgende Lofreeden durven doen hooren. Indien deeze mijn yver U Ed: Achtb: behaagd, zal ik gelukkig en vrymoediger zijn, om U Ed: Achtb: by den Opdragt van de zelve, nederiglijken aan te bieden,

Ed: Achtb: Heeren,

U Ed: Achtb:

Onderdaanigen Dienaar,

G: BIDLOO.

Seneca in Octav:

Conſulere Patriæ, parcere afflictis, ferâ
Cæde abſtinere, Tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo Pacem ſuo:
Hæc ſumma virtus, petitur hac cælum viâ.

EDELE, ACHTBAARE, GELEERDE, BURGERS, VREMDELINGEN,

Eerwaardige Toehoorders.

NImmer vierde 's Graavenhaage nadenkelijker dag voor zich zelve; roemwaardiger voor Holland; ontzacchelijker voor de vyanden van deezen vryen ſtaat; gelukkiger voor Engeland; wenſchelijker voor Europe en verwonderlijker voor alle volkeren; dan deezen, op welken de hemel het hoofd en de heldedaaden van den zegerijken Prins *Willem Henrik*, nevens de Goddelijke deugden van zijn Vorſtelijke gemaalin *Marie Stuwart*, binnen Londen bekroond.

Maar nu de geheele waereld zijn overwinningen verteld, ſtaan Wijsheid en Ervarenheid opgetogen;

Twijfelende aan het gebeurde, terwijl zy het gelooven. Deeze enkele zege wiſcht de verdienſtelijke geheugenis al'er vermaarder Helden uit; ja de roemzuchtige Oudheid zal na deezen, haaren Chabrias, Themiſtokles, Timoleon, Regulus, Cæſar, Pompeus en wie meerder iets grootſch ter Zee, of te Land mag uitgerecht hebben, ons, of den volgenden tijden tot een voorbeeld durven geeven.

De vreugd, welke ons gantſche Land doed ſchaateren; de blijdſchap, welke uit uw'er al'er oogen blinkt, moedigd my aan, om den Water en Legertogt, zoo grootmoedig aangevangen, als gelukkig, door deezen Vorſt, naar-en in Engeland uitgevoerd, op te haalen: een onderneeming waar van geleerde pennen geheug-en jaarboeken ſchrijven, of aangedreeven door het verrukkende vuur der Heilige dichtkunſt, den gloed hun'er loffelijker gedachten op uitſtorten en ſpillen zullen.

Ik zal, voor deeze maal van u, mijn hooggeachte toehoorderen, met vleyende woorden geen aandacht behoeven te woekeren. Wie? dien het geluk van zijn Vaderland ter herten gaat, zal hem geen gehoor verleenen? die des zelfs roem en zege verbreid. Wie hem, met blijde opmerking niet volgen? die den drift on-

zer

zer vlottende Legers, drijvende Kaſteelen en zeilvoerende Sloten tracht na te ſpooren. Maar of gy alle my weigerde te hooren; ik zou niet vergeefſch, niet ongehoort ſpreeken, neen! neen! de geeſten der Hollantſche Waterhelden Heemskerk, Hein, Tromp, de Ruiter; ja zelf dit marmore pronkbeeld, daar de eer der oude Adelijke Waffenaaren in leefd, zouden luiſteren; niet naar my, ver zy die verwaande gedachte, maar naar deezen ſtof:

Toch U, wien alleen de Overwinnaars hunne Kroonen ſchuldig zijn; U, die der Saaten wiſſeling, den op-over-en ondergang der Vorſten en hun'er onderdaanen, met een wenk beſtierd, U bid ik nederig, beſtier! terwijl mijn yver blaakt, mijn tong; op dat zy, door U geleid, in ſchaduw van het ontzacchelijke Kroonegoud en der bloeyender Lauwrieren des nieuwen Britſchen Konings, zyn lof, mijn Vaderlands geluk en den herſtelden vryen Godsdienſt, naar betaamen, melden mag!

De waereld (Hooggeac: Toeho:) heeft het recht uit voorwaarde, van geboorte, en der volkeren, in het algemeen, tot een grondſlag van billijkheid, voordeel en ruſt aangenoomen: een middelhulp, waar

door Vorſten met Vorſten, Volkeren met Volkeren en deeze met elkander in vrede kunnen leeven. Wie dit opſtel verbreekt, bouwd een zetel voor twiſt, ſchaade en oorlog. Onder veele, heeft het Koningrijk van Engeland deezen Staatsregel, van eeuw tot eeuw, waar bevonden. Om van geen langvoorleedene tijden te ſpreeken, wy hebben weinige jaaren herwaards de ongemakken, veroorzaakt door het tegengaan van deezen grondſpreuk, in dat Rijk gehoord, gezien en den wederſlag der zelven in onze Kerken, ſtaat en handel gevoeld.

De Godsdienſt en Vryheid, onwaardeerlijke panden! welke wijze nooit, dan met hun leeven, verliezen, op deezen dryvoet van recht, onder den wille Godes, in veele geweſten geſticht, zederd dry jaaren den prangenden boey, ſnerpende roede en wreede zwaard der dwingende Franſche Moogenheid hier, in Engeland en elders meerder ontvliedende; wierden eerlang gewaar, dat zy haaren ondergang, in England door het zaamenſpannen van deezen met den Franeen Koning, te vreezen hadden; naardien de eerſte, op het ſpoor van den tweeden, het recht van Voorwaarde, geboorte noch der Volkeren erkennende, de Rijkswetten en vryen Godsdienſt als ſlaaven van zijn misleyde

leyde wil, handelde. Gelijk overweldigde geen veyliger waapenen, dan gebeden en traanen hebben, vielen zy, door de monden van ingeboorne en vremdelingen klagende, den gewezen Koning, Jacob den tweeden, te voet; zijn trooſt, hoe ook door den Afgezant der vrye Nederlanders en andere zijne bondgebuuren gevorderd, was geene, dan, dat den onderdaanen gehoorzaamen, den Vorſten willen voegd. Hier op zag zich ieder die voor de grondwetten van het Rijk, den vryen Godsdienſt, of van Burgerrechten ſprak, de Adel, van eer en ampten, de Burger, van voorrecht, de Landzaad, van ruſt verſteeken. De tot dien tijd ſchuilende Xaveriaanſche bende, die algemeene vyanden van den vreede der Menſchen, vertoonden zich aanſtonds gelijk dwaallichten en ſtaartſterren door dit geheele Koningrijk, dreygende den laatſten ſlag aan den vryen Godsdienſt te geeven. De Theems, onder het Roomſche juk reeds ſidderende, zag de Koopvaard quinen, de Welvaard vlugten en den Burger by den Burger, niet langer veilig. Alom hoorde men van laagen en gevangen brengen; alom was vrees en elende; alom armoede en den dood te vreezen. De Kerkers en Schavotten waaren nooit droog van de traanen en het bloed der onſchuldige: Want het eenhoofddige Rijks-

gezach, daar de Vorſt op doelde, of den Roomſchen Kerkdienſt tegen te ſpreeken, was zich zijn'er ongenaade; ja den dood, ſchuldig maaken: de reden waarom men hier en elders zoo veele verongelijkte verblijf zag zoeken, achtende zich elk, die vlugten kon, behouden. Toen de ſchrik, om iets tot reddering te onderneemen, in de onderdaanen groot genoech ſcheen; ontbrak'er niets, dan een Nazaad, in wien, by verlies van den Vader, de onbepaalde Koninglijke magt, nevens de Pauzelijke Opperkerkvoogdy hun aangehechten keten van Wets-rechts en Geweetensdwang voor eeuwig mogten vaſtleggen. De veelmaals miſlukte aanſlagen tegen vrye Volkeren en hun Godsdienſt nu in Spanje onder Philips den tweeden, dan in Vrankrijk onder Karel den negenden, nu in Italien, dan in Yrland, met kennis van den Roomſchen Stoel geſmeed, ſcheenen op deezen grond verbeeterd, een vaſten voet te zullen houden. Dit raadſlot, had doorgang van de Roomſche Kerkbedienden, tot de groote Hof-en Rijks Bewindsluiden. De nazaad verſcheen; maar de twiſt met hem en met zijn oogen, waaren die van alle ſtaatkundige, open: de onzydigſte zelve kreegen uit de bewyzen van zijn wettelijke geboorte, geen vergenoeging; de voor-by en nagebeurde zaaken

en

en omſtandigheden dwongen hen het tegendeel te vermoeden en wel te meerder, om dat de onbepaalde Koninglijke magt en het Jeſuitſche Kerkgeweld door deezen nazaad verzeekerd en zonder deezen, of een tweeden, onder het vrye volk van Engeland, niet konden ſtaande blyven; maar na den dood des Vaders, door zijn wettige erven zeekerlijk ſtond verbrooken te werden. Noch gaf de bittere taal zommiger Roomsgezinde, wiêr moed op deeze geboorte, gelijk hun zegevuuren, ſchielijk wakkerde, klaar te kennen, dat zy de Chriſtewaereld eerlang onder hun Kerkwet meenden te zullen zien buigen.

Gelijk dit de Rijkswetten van Engeland, de hervormde Chriſtenheid en ons lieve Vaderland in het algemeen, naar den ondergang van lijf en ziel dong, trof het den thans gebiedenden Koning, onzen Stedehouder, in het bizonder; in wien aldus het recht van Voorwaarde, geboorte en der Volkeren, ook ten opzichte van ons Vaderland, geſchonden wierd; derhalven voegde het niemand beeter dan hem, den quaaden raad der heerſchzuchtige Jeſuiten en Koninglijke oorblaazers, tot reddering van vrye Volkeren en hun Godsdienſt, tegen te gaan. De Toorn der langmoedigſte Vorſten werd ontſtooken, wanneer de boosheid hun volk

en achtbaarheid ſchend; maar gloeid onbluſſelijk, wanneer hun Godsdienſt ſtaat uitgeroeid te werden. Leed dat dreygen! droeg dit ongelijk ooit Koninglijk bloed! Hy heeft het gedragen: hoe de Wraak het vergelden wil, zal ons de rijpheid der tijden doen zien.

Verbeeld u eens, Geachte Toehoorders, welk een buy van hertstogten, buiten vrees en hoop voor zich zelven, die quelling der laage gemoederen, in den Vorſt geſtormt heeft! eer hy zich tot het redden van een gedrukt volk, lydende Kerk, zijn Vaderland, eer en recht heeft begeeven. Ontzach voor zijn Vaderlijken troon; Liefde voor zijn Heilig Huwelijksverbond; ſchrik voor den keten, die vrygeboorne dreygde te kluiſteren; bermhertigheid over verdreevene; dringende plichten en inzichten voor en tegen deeze onderneeming. Toen echter Voorwaarde, geboorte, volk en met deeze, Godsdienſt en Vryheid om zijn byſtand kreeten, ſloeg hy, doof voor alle andere beweegredenen, wijl de eene hand zijn oogen tegen verleidende zwakheid dekte, den anderen, zijnes ondanks, aan den deegen; meerder om te verweeren, dan te verwinnen.

De Staaten der Vereenigde vrye Nederlanden op des

des Vorſten voorſlag, ten zynen dienſte, een aanzienelijke magt te Water en te Lande vervaardigd hebbende, betoonden onwederſpreekelijk, het vaſte en goede betrouwen, het welk zy in den raad, deugd en dapperheid van hunnen grooten Veldheer en Stedehouder, ſtelden; ſlooten het valſche vermoeden van oneenigheid den mond; deeden de reedekaavelingen van alle waereldwijze ſtom ſtaan: zelf het gerucht, hoe verſlingerd op vertellingen, wiſt niets vertellenswaardigs te verſpreyen; dan, dat de Vorſt in het afgaan des jaars, een togt in, of over de Noordzee ſcheen voor te hebben. Den toeleg was zoo ſtil beleid, dat de liſtigheid der vyandelijke verſpieders, noch de gulhertigheid der welmeenende vrinden, daar van iets konden ontdekken. Toen de nood der lydende op het hoogſte en de wind voordeelig was, na veele Prinçen in verbond getrokken; Europe de baldaadige Volk-en Landverwoeſtingen der Françen getoond te hebben, ſtak de Vorſt den dartigſten van Wijnmaand, des Jaars 1688. met een Vloot ſterk negen en vijftig Oorlogſcheepen, acht Branders, drie hondert en ſeſtig Fluiten, Hoekers, Galjoots, Pinken en andere Vaartuigen, met achtien duizend Man zoo te Paard, als te Voet en al'erhande Krijgsbehoeften voorzien, van

 den

den Briel, Helvoetſluis en Goereede op den avond in Zee : Avond zoo vrindelijk, als of het daglicht vermoeid door weelde, ſluimerende in de kimmen zeeg; by zoo ſtil een weder, als of de Zee de geheugenis van Alcyone vierde.

Wanneer de Vorſt zijn bekommeringen een weinig ruſt dacht te geeven, verhief zich uit het Zuiden, in het naarſte van den nacht, een onweêr, een tweede nacht met zich ſleepende. Het geweld der losgeborſtene ſtormwinden en de kracht der gedreevene baaren ſloegen, joegen en ſcheurden, haaſtiger dan de ſnelſte gedachten vliegen, de vloot van een; maakende raad en daad der bevaarenſte vruchteloos. Van het ſchip, het welk den Koninglijken Prins voerde, lek geworden, zag men in een ogenblik blikkering van ſterren, noch vuur van eenige andere ſcheepen. De onpeilbaare afgrond ſcheen zyn zand boven de wolken, de wolken haar water beneden dat van de ziedende Zee, te willen drukken. Het loeyen der ſlag op ſlag zwaarder treffende vlaagen; het kraaken der geſchokte ſcheepen; het gieren van het ſlingerende wand; het ſchreeuwen en kermen der menſchen, deed den blooden den doodſchrik zetten.

Te Land, my gruwt daar aan te gedenken! daar elk

elk beminnaar van het Vaderland, klam van angſt, den Hemel om byſtand en ſtilte bad, dacht niemand, of 's Lands koſtelijke Watermagt was in Zee gedooken, om nimmermeêr te kunnen boven koomen.

Hoe lachten onze vyanden! toen wy ſchreiden! hoe wel wiſt de afgunſtigheid des Hemels wil te vertolken! hoe zeeker ſtreed'er deeze Heldevaard tegen! maar als men bericht kreeg, dat de Vloot met weinig ſchaade te rugge gekeerd, in het korte wederom ſtond Zee te kiezen, dankte de Ingezetene God en hadden de nydige niets; dan de ydele hoop van een diergelijk, of erger wedervaaren: eydele hoop; want zy wende op den elfden van Slachtmaand, houdende de Vorſt den voortocht in het bizonder, voorts gedeeld in dry ſlagordeningen, dekkende negen zmaldeelingen van volk en laſtvoerende ſcheepen, onder de Admiraalen Herbert, Evertz en Almonde, wier roem door hunne naamen genoech bekend is, wederom Zeewaard in.

Had Maro deezen aftogt gezien! hoe vrolijk zou hy het golvend Kriſtalle Waterhof, het vermaak der Zeegroene Tritons en blanke dobberende Nimphen, met Wier en Paarlemoêr geſierd, door keurige woorden geſchilderd hebben! hoe leevendig Neptunus, Kaſtor en Pollux tot behoud van de Vloot, de dolle

winden onder Æolus kluiſterende, in zyn gedichten voeren! maar laat ik waarheden, geen vercieringen, vertellen.

Hoe aangenaam was het (ik verbeelde my het nog te zien!) door bedaarde winden onze zeilen te zien zwellen! de ſcheepen gelijk moedige Zwaanen in Mæander de borſten, hunne ſteevens tegen het ſchuimen en bruizen der ruiſchende baaren te hooren drukken! Vorſt en volk evenruſtig, de eer der witte Hoofdvlag, met het opſchrift, *Voor Godsdienſt en Vryheid*, te zien handhaavenen!

Eer een dag verſtreeken was, konden dry gekroonde hoofden wel bemerken, werwaards het gemunt was: want de Vloot, welke, gelijk een drift van voogelen door de lucht ſpoeid, de Zee doorkliefde, deed Vrankrijk met ſchrik; Spanje met verwondering; Engeland met blijdſchap, voor, in en door de engte van Kales en Douveren zich nazien, tot zy uit het gezicht verdweenen, aan nieuwsgierigen den onruſt liet, waar zy voor mocht hebben te landen. Zy lande, zoo onvoorziens, als gelukkelijk, daar het elk in het Noorde gegiſt had, in het Weſte van Engeland, aan het Graafſchap Devon tot Torbaay, Exmouth en andere ſtrandplaatzen. De Landzaad door verlangen by

naar

naar geſturven, quam ten halze toe door het water, om zynen Verloſſer te verwellekoomen, ſchreyende zich door blijdſchap, by naar als men van Cyane door droefheid verteld, tot water. Waar vind ik gedachten! waar woorden! krachtig en zinrijk genoech om den ernſt en moed uit te drukken, welke Bevelhebbers en Zoldaaten toonden, om de eer van den voortogt in het landen te krygen! het woelen der naarſtige beyen; het grimmelen der arbeidzaame mieren; noch het vallen van hongerige voogelen op een bezaayden Akker, mag hier in vergelijking koomen. De hooge Krijgsbedienden kunnen niet haaſtiger bevelen; dan de mindere en Zoldaaten uitvoeren. Zy zijn zoo ſchielijk uit de ſcheepen, in de booten, door het water, over de ſtranden, aan en op het gebergte, als of'er de wind voerde, die dry uuren, na zy voet aan land gezet hebben, omloopt. Waar zyn nu onze wijze Wicchelaars? die moeielijke voorſpellers van de zeekere tegenſtreeving des Hemels? laat hen nu voorkoomen; want de tekenbedieders van deezen tijd, werden immers zoo min, dan de offervinders onder Cæſar, geſtraft, mag hen nu wel van het hert te zeggen? maar neen, de Nijd verbied het hen, ik zal uitroepen:

O! multum dilecte Deo, cui militat æther
Et conjurati veniunt ad Classica venti.

Gelijk de goede maaren vliegen, kreeg Holland eerlang deeze gewenſchte en gebedene tijding. Ieder herleefde; elk ſcheen het leed, geen deel aan deezen Heldetogt gehad te hebben. De Vreugd, het Vergenoegen, de Blijdſchap waaren en gelijk met recht, uitgelaaten. De vrye Godsdienſt beurde met den roem van het Vaderland het hoofd op. Niemand twijfelde, of dit geluk zou voor een Evenaar, aan den Staatsſchaal van de geheele waereld, dienen.

Het Leger ..... maar vergeeft my (Hoog geachte Toehoorders) dat ik voor een ogenblick uwe vrolijcke verbeeldingen ſtut. Een droeve gedachtenis verbied my voort te gaan, daar my het verlies van den Mond der Staaten, dat werkzaam verſtand tot 's Vorſten en 's Lands voordeel, Kaſpar Fagel, hooggeëerder geheugeniſſe! te binnen komt. Hy die het eerſte ontwerp en den platten grond van dit groote werk had helpen teekenen, heeft het begintzel van den opbouw alleen moogen hooren; toch vergenoegd in het begin der Engelſche zege, *had zijn hoop op het Engeland hier boven geveſtigd.* Hoe vol moeite, zorg en ongemak het leeven der

Hooge

Hooge Staatsamptenaaren is, leerde zijn quinende leeven! hoe gemakkelijk wijze ſtaat en leeven afſtaan, zijn geruſte ſterven! zijn ziel zy zaalig! zijn gebeente ruſte in vrede binnen het Eedele graf! zijn ſtamhuis bloeye! zoo lang de naazaad zijn naam voeren kan.

Het Leger dus geland zijnde, zag zijn Opperhoofd, den eerſten nacht in een Viſſers hut doorbrengen; moeſt door ongemakkelijke laagtens en over ſteyle hoogtens, man voor man, weg vorderen, zonder geſchut, of zwaare Krijgsbehoeften te kunnen mede voeren. Hoe groot ook de vreugde der Inwoonderen was, ziende hunne verloſſing voor handen, niemand dorſt echter in eenige dagen tot des Vorſten magt overkoomen en zijn Soldaaten zoo veel goeds doen, als hy hen wel gunde. Het rampzaalig eynd van den Hertog van Monmouth, had hen een te diepen vrees in het gemoed gedrukt; om iets (ſchoon ongelijk in der daad) in ſchijn diêrgelijks, te onderſtaan. Maar ziet hier een onvermoedelijk geluk, of liever verwonderenswaardige ſchikking van 's waerelds groote zaaken! duizend man had de zege van den geheelen togt kunnen verhinderen, indienze in de engtens der wegen waaren geplaatſt geweeſt: maar geen enkel menſch den voortgang ſtuttende, viel al wat noo-

dig was, gelijk door de vingeren des Geluks voortgeſtouwt, den Vorſt toe. Eerlang zagmen zonder dwang, uit yverende wil, Prinçen, Hertogen, Graaven, Ridders, Schildknaapen, Droſten, Eedele, Zee-en Landbevelhebbers; ja geheele rotten en benden met ruſtingen, of moed gewaapend, het Leger, den vryen Godsdienſt, de Rijkswetten en Rechten byſpringen en den arm bieden.

Toen rukte de welgeordende magt door Hertogdommen, Graafſchappen, Steden en Vlekken, te veel om thans te noemen en wies aan, terwijl zy'er veele overſtapte, gelijk een rievier die door het in-en byſtorten van Kreeken, Beeken en afruiſſchende Springbronnen gezwollen, door-en over Sluizen, Dijken en Dammen ſtroomende heen zet.

Middelerwijl yverde de hertnekkigheid binnen Londen om 's Prinçen vliegende Vaanen, reeds voor vrindehulp by de Ingezetene erkend, door een Leger van dertig duizend Man te ſtuiten; zijnde de geweezene Koning gemoedigd zich aan het Hoofd diêr drommen te doen zien. Dus zagmen voor veele eeuwen Cæſar en Pompeus Schoonvader en Schoonzoon in de velden van Pharſaliën; toch met een anderen aan-en uitſlag. Daar ſtreed men wederzijds om het hoofdgezach en een

vry

vry volk te onderdrukken; hier de Vader om het gedrukt te houden; de Zoon om het in vryheid te ſtellen. Daar ſtond de Zoon naar het leeven des Vaders; hier ſchroomt Hy zijn bloed te zien ſtorten. Daar vlugte de Zoon geſlagen; hier de Vader, eer'er geſlagen werd. Daar wierd de Zoon door zyn gewaande Vrinden gedood; hier door zyn gewaande Vyanden tot den Troon gevorderd. Op de wederkomſt van den geweezene Koning in het Hof, wierden de Koningin en het Kind, den Prinçe van Walles genoemt, onder het geleyde van eenige groote Hofvertrouwde en Roomſche Kerkbediende (wiên kon men deezen tweeden Erichtonius ook beter aanbevelen?) naar Vrankrijk geſchikt.

Dag op dag ſmolt zyn Leger en aanzien, gelijk bergzneeuw door een ryzende Lentezon en quam dat van den Prinçe, na een kleene tegenſtand van wrokkende Yrſche Soldaaten, over Oxfort, zoo dicht onder Londen, dat de Stedelingen van Toorens, Tranſzen en hooge daken de ontwondene Vaanen en Standaarden met de wind konden zien ſpeelen. Na dat door zijn Lijfſchut-eygen en andere Benden in de Stad, Witthall, nevens zommige Wachtplaatzen geveiligd en bezet was, trekkende de geweezene Koning, door

een gedeelte der Ruiterlijfſchutbenden van den Prinçe, voor onheuſche bejegening beſchermt, naar beneden, quam de Prins den negen en twintigſten van Wintermaand des Jaars 1688. in den avond, binnen Londen.

De meenigte der brandende Toortzen en andere lichten, herſchiepen den nacht in een helderen dag. De begeerte om Hem te zien, die zoo lang verwacht, nu gekoomen was, drong de menſchen ter dood toe op elkander. De Ouders meenden hunne zuigelingen en kinderen ongelijk te doen, indienze hen des Vorſten Naam niet leerden namommelen, of ten minſten den weg aanweezen, werwaards hun Verloſſer gekoomen was. De Hemel wedergalmde zijn groote naam, die herhaald in duizende Eerkreeten, dankzeggingen, zegenwenſchen en toejuichingen van voorſpoed, de vreugd van Hof en Stad verdubbelde.

O! gy van elk geëerde Geluk! Gy die zoo trots, of vleyende zomtijds de grootſte Vorſten handeld! zoo kennelijk in dit Rijk, deeze Stad, op deeze plaats uw lichtvaardige veranderziekte getoond hebt, hou ſtand! hou ſtand! zeg my eens hoe hoog zult Gy den roem van Vorſt *Willem Henrik* voeren? maar mijn (Toehoorders) zy vliegt al lacchende voort en wenkt my, laat ons volgen, zien wat zy wil en vermag.

Wan-

Wanneer op des Prinçen Intrede, de Vrye Godsdienſt de deuren der Kerken; het Recht de Vierſchaaren en de Billijkheid de Raadkaameren geopend hadden, herleefden Deugd, Trouw en goede Raadſlagen onder den Adel, Burger en Landzaad; wier veele noch op beter begrip aangaande het waare belang des Rijks, van des geweezenen Konings zyde, hoopende, zijn onbedachten vlugt beſluiten deed, dat hun toevlugt, ruſt en welvaaren, alleen in den Prinçe *Willem Henrik* te zoeken en te vinden ſtond: want of den vliedenden Vorſt, gegreepen en mishandeld in een Zeeſtedeken, een vaſter verblijf wierd aangeboden, noch wilde hy, mistrouwende zijn eygen volk, het Rijk verlaaten, ſcheepende in der nacht, met weinig vrinden en veel gevaar naar Vrankrijk, daar Hy ontfangen door den Koning, met wien hy den ondergang en ſlaverny van den vryen Godsdienſt in Engeland en zijn'er gebuuren, beſloten had; dag op dag met ſpel en dans onthaald, miſſchien het laatſtegedeelte van het Treurſpel zyns geſlingerden leevens wil beginnen.

In deeze warring van zaaken, droegen beide Geeſtelijke en Waereldlijke Amptenaaren, de Verkoorene uit den Adel en Gemeente, by wijze van Rechts, of Volkvergaadering, den Vorſt het geheele bewind des Ko-

ningrijks, onder den Eernaam van *Beſtierende Prins*, eenſtemmelijk op. Dit deed ſtraf en belooning wederom ontzach en liefde krygen; ontſloeg eenige van ballingſchap en gevangenis; dreef zommige ten Rijke uit en andere in gevangeniſſen.

Gelijk alle geluk, zonder deelgenoot, onvolkoomen is, verlangde de Vorſt zijn Deelgenoote, zijn tweede Zelf, zijn Prinçes, in haar geboorteſtad, by hem te zien. De Doorluchtige Gemaalin door plicht gedreeven, voldeed, hoe hart het Haar ook viel, ons Land en bizonderlijk deeze Stad, te verlaaten, zijn Koninglijke hooge begeerte. Ik ontzie, mijn Toehoorders, met eerbiedigheid zoo veel uwe, als mijn tedere genegenheid te ontruſten, door het verlies, van dat Koninglijke Juweel, wederom te vernieuwen; want

Quis talia fando,
Temperet à lachrymis!

Dat onvergelijkelijke Voorbeeld al'er onbeſprookene Vorſtinnen, was, na oneyndige teekenen van achting en liefde te Haarwaards ontfangen en jegens alle Ingezetene van ons Vaderland op haar vertrek getoond te hebben, in Engeland niet gekoomen, of hoorde, vergenoegd van den Prins welvaarende en zich by Hem te zien,

zien, den dry en twintichſten van Sprokkelmaand, des Jaars 1689. hun beider Naamen in den Opdragd van dry Koningrijken en der zelver Byrechten, zegenen en uitroepen. Ging immer vergelijking onverminkt; zy is tuſſchen den gloeienden yver deezer Majeſteiten tot behoud des Volks en den onbeſchrijflijken gloed der Zegevuuren, welke de verheugde Burgery van Londen op deezen avond ontſtak.

Hun ſtemmen, niet de wil, bezweeken, om Koning *Willem* en Koningin *Marie* lang leeven toe te wenſchen. Hof, Beurs, Marckten, Kruisſtraaten deeden door het juichen de vlottende gemoederen in blijdſchap weenen. Het ſtaatelijk weezen van den Koning en de volmaakte ſchoonheid van de Koningin, baarden heuſch ontzach en dankbaare liefde in allen, wiên het gelukte hunne Aangezichten te moogen beſchouwen. Niemand dreef de ſlaap te ruſt; dan dien de vermoeidheid van zegenkreeten, of (Deugd geeve, mag het ooit zijn! hier aan Vreugd wat vryheid) den rijkelijk gedronken Wijn, op der Majeſteiten langduurige en gelukkige beſtier, de oogen ſloot.

Na dat de Koning den byeenkoomſt der Hoog-Edele Kerk- en Gemeentevertoonende Heeren, in een wettige Rijksvergaadering, om tijd, tot herſtelling van

het gemeene beſt, te winnen, gewiſſeld had, beloonde zyn Majeſteit Vrinden en weldaaden meerder; ſtrafte vyanden en miſdaaden minder; dan zy zelve dachten verdiend te hebben; doende de Gemeente aanſtonds, door het verlichten van laſten en herſtellen van hun Wetten en Rechten, het onderſcheid tuſſchen het ſlaafſche en vrye leeven, gevoelen. Van dien, tot deezen tijd, is'er niets zoo gedenkwaardigs, als het haaken, wenſchen, verlangen en bidden van alle zijne getrouwe Onderdanen, om dat Doorluchtige Hoofd, dien dapperen Arm, met en nevens zijn Godvruchtige Gemaalin, wettelijken gekroont, op den Rijkszetel, ter dank van hunne bovenmenſchelijke weldaaden, te zien zegepraalen.

Breekt! Breekt! (is het moogelijk?) breekt uit uwe metaale en marmore Grafgebouwen, Gy hooggemelde Keizeren, groote Koningen en dappere Vorſten, Voorouderen van deezen Prins! komt zien hoe vermoeid Koning *Willem* den roem uw'er daaden, door Zijn beleid, in weezen houd: ja komt zelf gy alom vermaarde Grieken en ontzacchelijke Romeinen, wiêt Adelaar van het Raadhuis de wijde waereld ſcheen over te zien, of ruſtende op uw gelauwerde Legerſtanderd, alle heerſchappyen in zyn klaauwen waande

te

te beſluiten; hoort! hoort! hoe weinig gy met uw overſtroomende Legermagten hebt uitgerecht!

Het grootſte der Eylanden, welke de Oceaan in het Noorden van Europe omſpoeld; het gezeegende Engeland en weelige Caledoniën, Schotland, uw tweede waereld; ja Yrland, daar de wrok der Loïoliſten noch tracht de bloeddorſtige handen te reppen, nimmermeer door uw verwinnende Veldheeren, of Zeehelden bezocht, zijn door een hand vol Volks; toch onder het beleid van een gemoed, waardig den geheelen aardbodem te beſtieren, op haar klagten, met zyn komſt in Vryheid en Godsdienſt herſteld; Hem opgedragen, eer Hy het begeerde; eygen geworden, eer Hy het eyſchte. Heeft men Krijgsoverſten deezen Aſinaner, dien Afrikaner, geenen Daciër, Numider, of Duitſcher naar hunne overwinninge genoemt? wat zal de Heldedeugd beletten! dat zy Koning *Willem*, den bynaam van Brittanner niet opdragen en zyn Beeld in een nis, vol onbevlekte Kroonſtraalen, op Gedenkmunten vertoonen zal? Ik zie het Krijgsbeleid en Boukunde verleegen, waar zy den Zuil met het opſchrift Zyn'er Heldedaaden rechten moeten: Want het Ooſte, zal Zyn roem met het licht doen klimmen; het Zuide, in het toppunt ſtaande houden; het Weſte,

tegen de blixemen van de Nijd, met koelte dekken; het Noorde, zyn Vyanden in een eeuwige nacht doen huilen; maar zy is de vier oorden des waerelds waardig. Ach! had ik een hand als Phidias, of onſterfelijken inct, ik ſnêe, of ſchreef op den Zuil, aan de eene zyde;

konIng. VVILLeM.
beVVaarDe.
eUrope.
1688. Voor.
LoUIs.

Aan de andere;

konIng. VVILLeM.
ſtUIte.
1689. De.
VVaapenen.
Van.
LoUIs.

Ja *Koning Willem* is het, die de waereld, ten doel der Françe Razernyen ſtaande, gered heeft: Hy is het, die

die de Naam van een vry Nederlander, wederom ontzach en aanzien doed krygen. Dit is het Oorlogen, door het welke een Vorſt, of Veldheer den naam van Vader des Vaderlands verdiend. Dit is 's Lands Schatkiſten, noch de Burgery uitputten, om eigen voordeel te bejaagen; maar geleende magt voorzichtig gebruiken, om de zelve meerder te vervullen, beeter te bewaaren. Dit is zich Beſchermer des Geloofs maaken: Een titel welke andere Koningen zonder daad gedragen hebben. Dus werd den les, dat het beter is voor te koomen; dan voorgekoomen te werden, een leevendige kracht van zichtbaare waarheid by gezet.

Maar hoe veel Bloeds is'er geſtort? hoe veel Steden zijn'er uitgeroeid? hoe veel Volkeren in ſlaverny gevoerd? om deeze Zege te bereyken? Geen! geene! geene! hier zwygen Romeinen, Deenen, Normannen en wie meerder deeze Koningrijken gewaapenderhand hebben aangedaan: hun Ruiter roofde en vertrappelde de hoop des Akkerbouws, hun Voetknecht ſleepte met den zege het Burgerlijke welvaaren weg, welke onder deeze overwinning, gelijk de Letteren, bloeyen! door deeze overwinnig, of liever Herſtelling, zullen veele Volkeren in vrede leeven; de Chriſtelijke vrye Godsdienſt adem ſcheppen, de Zee geveiligd en der geweldenaaren moedwil gebreydeld werden; geen Ko-

ning, ſchoon hy in de gedaante van een Stier kon verſchijnen, Europe durven ſchaaken: ja de hoornen der Mahumetaanſche Maan, die reeds door angſt verbleekt, krimpen, zullen zonder licht en vermoogen zyn: wanneer de hooggeklommene Zon, door wien de dertele Lelyen nu zoo trots, zoo vroeg voor den tijd, hunne hoofden opſteeken, daald en verduiſterd werd. Wanneer het overſlaande lot in den gevaarelijken waagſchaal des Oorlogs, eenmaal leeren zal, dat Haanen Leeuwen verbaazen, Arenden tergen; maar niet verdelgen kunnen. Want, hoe zeer ik ook om vrede bid! ik verbeelde my met waarheid te moogen voorzeggen

Erunt altera bella!

Maar het is heden de dag van Krooning en deelsgewijze belooning van den Vorſt, dien het de Almagt tot het Wonderwerk der herſtelling van den Godsdienſt, Vryheid en Recht in dry Koningrijken, door dry Regenboogen op zyn Prinçelijke huldiging van Oranje, gelijk voorgeſchaduwd, geſpaard heeft. Laat ons, mijn Toehoorders, aan de blijdſchap den betaamelijken teugel vieren! deezen dag de zorgen des moeyelijken Krijgs verpoozen! laat de wederklank onzer dankbaare lippen uit

den

den Hemel, over Zee in de herſtelde Koningrijken; ja tot voor den troon der Majeſteiten doordringen; op dat Zy, hoe plechtiglijken onder het daaverende geluid van brommende Klokken, Trommen, Trompetten en wat meerder Heldetoonen ſlaat, verzeld van al wat aanzien en vermoogen heeft, op des Hemels wil, de Kroon ontfangende, door duizende duizende begroet, duizenden duizenden weldoende, onzer genaadiglijken moogen gedenken!

Gy nu, Doorluchtige, Hoog-Groot-Eedele en Moogende, Gebiedende Heeren onzes Vaderlands! wie zal uwen roem, naaſt God, paalen ſtellen! wie uwe wijze raadſlagen zonder eerbiedigheid in laater eeuwen hooren! voortaan zullen uw'er Eedelheeden Leeuwe-en Ankerſchilden, 's Lands vyanden ſteenachtiger ſtom doen ſtaan; dan, of hun Goude-en roode gronden met Slangenhoofden gevuld waaren.

Gy ook, kloeke Helden! die uwe Krijgskunde en dapperheid in deezen Zegetogt, hebt doen blijken, uw Deugd bekroone uwe daaden en vereeuwige uwe naamen! want ik zou eerder alle Lauweren van hun loof beroofd en my om Eernaamen verleegen vinden; dan naar waarde met lof uwe naamen en met Heldeloof uwe Hairen kunnen verſieren.

Eyn-

Eyndelijk, Eedele Achtbare Heeren, Schout, Burgemeesteren en Regeerders van 's Graavenhaage, Stad, wiên deeze Zeegepraalende Koning zyn geboorte schuldig is; Gy, die in alle voorvallen uw liefde tot Zyn roem getoond hebt; uw kloeke Schuttery in gevaarlijke tijden, ten dienste van het Vaderland, de Waapenen onder Hem deed dragen; in blyde, den vrolijken Meyboom voor der Vorsten en Vorstinnen Kaameren liet planten; Gy, die uwe Ingezeetene Vaderlijk beschermt, de Vremdelingen vriendelijk ontfangd: laat Slaafsche Volkeren, meerder uit vrees; dan genegenheid, voor hunne Koningen Eerboogen, Stacybeelden en Lichtdragende Kolommen, ter vleyender gedachtenis van weinige overvallene Steden en verkofte Sloten, oprechten! Gy zult, gelijk 's Lands Hooge Moogenheid, den dierbaaren Naam van *Koning Willem* en den glory Zijn'er onvertelbaare daaden, met de uitmuntende Deugden van Zijn *Koningin Marie*, in Uwe en Uwer Onderdaanen dankbaare herten prenten; waar door Uw Lof, Geëerde Naamen en Verdiensten, met de Praalvuuren van Uwen Hoofdtooren ten Hemel steigeren en by die Wijze Majesteiten, zoo min; dan de wonderlijke *Herstelling van Engeland* en deezen gezeegenden *Dag hunner Krooning*, by de Nakoomelingen, zullen vergeeten werden.

E Y N D E.